

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.009.05.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Wojciech Zambrzycki – starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/5/2016 z 8 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 2 im Romualda Traugutta w Czarnej Białostockiej, ul. Traugutta 28, 16-020 Czarna Białostocka (dalej: „Szkoła”) (dowód: akta kontroli str. 2)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Monika Dadura – Dyrektor Szkoły od 1 września 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą¹ w Szkole nie w pełni zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki nauczania².

Nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych 95% oddziałów nie uwzględniały bowiem potrzeby równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia: zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze, a różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia była większa niż jedna. Stwierdzono też lokowanie przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji na ostatnich godzinach lekcyjnych (40% oddziałów klas IV-VI), a zasada naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze nie była przestrzegana aż w 90% oddziałów³. Zgodna z obowiązującymi wymogami była natomiast liczebność oddziałów klas I-II, a długość przerw pozwalała na regenerację oraz spożycie ciepłego posiłku.

W budynku Szkoły oraz na jej terenie nie w pełni zapewniono uczniom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Nie przeprowadzono też próbnej ewakuacji Szkoły.

Zastrzeżenia budził również sposób zorganizowania pomocy przedlekarskiej w sytuacji ograniczonego czasu pracy gabinetu pielęgniarki. Wprawdzie 91,5% nauczycieli przeszło szkolenia z udzielania pierwszej pomocy, jednak apteczki w pomieszczeniach szkoły były niekompletnie wyposażone, a w części znajdowały się przeterminowane środki opatrunkowe.

Nieskuteczne były działania na rzecz zapewnienia ochrony uczniów przed nieodpowiednimi treściami w Internecie – udostępnionym przez Szkołę. Dopiero w trakcie kontroli w części komputerów zainstalowane zostało odpowiednie oprogramowanie blokujące te treści. Istotnych rezultatów nie przyniosły zabiegi zmierzające do zapewnienia miejsc na pozostawienie w Szkole części podręczników i przyborów szkolnych. Waga plecaków aż 53,6% uczniów przekraczała bowiem 10% masy ich ciała.

W Szkole zorganizowano świetlicę, bibliotekę i zespół rekreacyjno-sportowy, który jednak nie w pełni zaspokajał potrzeby w zakresie lekcji w-f, gdyż te odbywały się również na korytarzach szkolnych.

¹ Kontrolą objęto rok szkolny 2015/2016 do dnia zakończenia czynności kontrolnych (25 kwietnia 2016 r.).

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dziewięć z 10 oddziałów klas IV-VI.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. Wg stanu na 30 września 2015 r. w Szkole utworzone były 22 oddziały, w których uczyło się 479 uczniów⁴. Liczba dzieci w klasie wynosiła od 17 do 26, przy czym w klasach I-II nie przekraczała 25, tj. limitu określonego w art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁵. (dowód: akta kontroli str. 40)

1.2. Analiza planów lekcji wszystkich (22) klas wykazała, że w roku szkolnym 2015/2016 tylko w części rozkłady zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględniały zasady higieny pracy umysłowej uczniów⁶:

- w dziewięciu oddziałach zapewniono stałe⁷ godziny rozpoczęcia zajęć szkolnych,
- w 14 zapewniono równomierność obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia⁸,
- w sześciu z 10 klas IV-VI przedmioty wymagające pracy statycznej i długotrwałej koncentracji (matematyka, przyroda) ulokowane były na początku lub w środku zajęć, przy czym w jednej przedmioty te nie występowały bezpośrednio jeden po drugim (w tzw. „blokach”).

Problematykę tę szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 41-65)

Długość przerw pomiędzy zajęciami wynosiła 10 minut, co pozwalało na regenerację pomiędzy zajęciami, a po czwartej i piątej godzinie lekcyjnej – odpowiednio 20 i 15 minut (były przeznaczone m.in. na spożywanie posiłku). (dowód: akta kontroli str. 17)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na niezapewnieniu uczniom 21 z 22 klas (95%) higienicznego rozkładu zajęć lekcyjnych, uwzględniającego potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia:

- w 13 oddziałach⁹ godzina rozpoczęcia zajęć nie była stała (w poszczególnych dniach tygodnia różnica sięgała od dwóch do pięciu godzin lekcyjnych),
- w ośmiu oddziałach różnica w liczbie godzin lekcyjnych w poszczególnych dniach wynosiła od dwóch do trzech dziennie,
- w czterech z 10 oddziałów klas IV-VI zajęcia, w których dominowała praca statyczna i długotrwała koncentracja (matematyka i przyroda), odbywały się po piątej godzinie lekcyjnej (w jednej z klas miało to miejsce trzy razy w tygodniu¹⁰), a w dziewięciu z 10 oddziałów klas IV-VI ww. zajęcia przynajmniej raz w tygodniu łączone były w bloki. (dowód: akta kontroli str. 41-65)

Stanowiło to naruszenie § 10 ust. 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹¹ w związku z § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹².

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że „w Szkole jest zbyt mało sal lekcyjnych aby wszyscy mogli rozpoczynać zajęcia o jednakowej porze. Dla uczniów klas I-III nauka odbywa się na dwie

⁴ W tym 442 (92,3%) z obwodu szkoły.

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 2156. Ustawa zwana dalej „*uso*”.

⁶ Zalecenia w tym zakresie wydał Główny Inspektorat Sanitarny (zamieszczone zostały na stronie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku pod adresem: <http://www.psse.bialystok.pl/docs/hdm/Poradnik%20do%20oceny%20higieny%20procesu%20nauczania.pdf>).

⁷ Z różnicą wynoszącą maksymalnie jedną godzinę lekcyjną.

⁸ Za równomierne obciążenie zajęciami uznano sytuację, gdy różnica w liczbie zajęć w poszczególne dni tygodnia była nie większa niż jedna godzina lekcyjna oraz nie wystąpił przypadek planowania jednego dnia wyłącznie przedmiotów nie wymagających zwiększonej koncentracji, a kumulowania tych zajęć w innym dniu.

⁹ W tym wszystkie klasy I-III – 12 oddziałów.

¹⁰ Klasa Vb w I semestrze.

¹¹ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

¹² Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny”.

zmiany, uczniowie tych klas dzielą pomiędzy sobą sale lekcyjne. Planowanie rozpoczęcia zajęć w klasach I-III wynika z wczesnego zapadania zmroku w I półroczu. Rodzice uczniów argumentowali, że gdyby był podział na rozpoczynających zajęcia na 1-szej godzinie lekcyjnej i na 5-6 godzinie, to uczniowie z drugiej zmiany stale wracaliby do domu ok. 16, a jesienią i zimą o tej porze jest już ciemno. Dlatego w jednym półroczu połowa oddziałów ma trzy dni na godziny poranne a dwa na popołudnia, a w drugim półroczu jest zmiana i dwa dni są na rano a trzy na popołudnia. (...) Ponadto plany zajęć należy dopasować do nauczycieli, którzy uczą nie tylko w naszej Szkole, ale też niejednokrotnie w dwóch innych, nauczyciele uczą też kilku przedmiotów. Planowanie zajęć utrudnione jest też podziałem klas na grupy (na zajęcia komputerowe, j. angielski, religię katolicką, prawosławną, etykę), które muszą znaleźć się na początku lub na końcu zajęć, aby pozostali uczniowie nie mieli w tym czasie godziny wolnej. Łączenie zajęć takich jak matematyka i przyroda w bloki i planowanie ich na ostatnich godzinach nauki nie było świadomym działaniem nakierowanym na utrudnienie przyswajania wiedzy przez uczniów, w kolejnych latach postaramy się rozdzielać te zajęcia i planować wcześniej, jeśli warunki na to pozwolą". (dowód: akta kontroli str. 170-171)

Ocena cząstkowa

W Szkole nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych nie uwzględniały potrzeby równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, stałej pory rozpoczynania zajęć, naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze. Przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji lokowano też na ostatnich godzinach lekcyjnych.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt. 2, 3 i 5 *uso*, w Szkole zapewniono uczniom możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy oraz zespołu urządzeń rekreacyjno-sportowych.

Biblioteka dostępna była od 7:45 do 14:00 przez trzy dni w tygodniu oraz od 7:45 do 13:00 i od 9:00 do 13:00 w dwa pozostałe dni. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „*Panie z biblioteki uzupełniają etat prowadząc lekcje i pracując w świetlicy, stąd takie godziny pracy biblioteki. Grafiki pracy biblioteki wprost wynika z planu lekcji i na razie jest wystarczający, nikt nie zgłaszał, że jest to rozwiązanie niewygodne lub uciążliwe*”.

(dowód: akta kontroli str. 20, 75, 91, 172)

Świetlica szkolna była czynna codziennie od 7:00 do 16:30. W roku szkolnym 2015/2016 zapisanych było do niej 134 uczniów. W marcu 2016 r. pracę świetlicy skontrolowało Kuratorium Oświaty w Białymstoku. Wydano pozytywną ocenę¹³, wskazując jednak na fakt nieodnotowywania obecności uczniów na poszczególnych godzinach zajęć oraz godzin pracy wychowawcy¹⁴.

Zorganizowana opieka świetlicowa nie była wystarczająca. W roku szkolnym 2015/2016 nie objęto nią siedmiorga dzieci, których rodzice wnioskowali o przyjęcie do świetlicy, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. (dowód: akta kontroli str. 19-20, 67, 75, 91, 162-169)

Szkoła była wyposażona w salę gimnastyczną oraz kompleks boisk¹⁵ z programu Orlik 2012¹⁶. Stan techniczny i zasady korzystania z urządzeń rekreacyjno-sportowych spełniały wymogi bezpieczeństwa, określone w § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 31 ust. 4 i 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny: boiska miały równą nawierzchnię, bramki i kosze do gry były zamocowane na stałe, a przed wejściem na salę gimnastyczną oraz przy kompleksie boisk umieszczono tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego

¹³ Pozytywnie została oceniona m.in. liczebność grup przypadających na jednego wychowawcę, prowadzenie dziennika, warunki pracy.

¹⁴ Zlecono uzupełnianie dziennika zajęć świetlicy, zgodnie z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. poz. 1170, ze zm.).

¹⁵ Zaplecze sportowe Szkoły wyposażone było w znaczną liczbę piłek do gier zespołowych i innych sprzętów sportowych.

¹⁶ Zgodnie z Regulaminem Kompleksu Orlik 2012, dostępny był on również dla osób spoza Szkoły od poniedziałku do piątku w godz. 16:00 – 22:00 oraz w soboty i niedziele od 11:00 do 22:00. Opiekę sprawował wówczas trener boiska, ustalający harmonogram zajęć w tych dniach. Poza tym od poniedziałku do piątku na terenie Szkoły znajdował się żońny w godz. 6:30 – 13:30 i 17:15 – 18:15 w czasie roku szkolnego i od 7:00 do 15:00 w czasie wakacji.

użytkowania (wraz z informacją, że korzystanie z urządzeń jest dopuszczalne wyłącznie pod nadzorem osób dorosłych). Urządzenia sportowe nie w pełni zaspokajały potrzeby związane z realizacją zajęć. Część zajęć z w-f przeprowadzana była bowiem na korytarzach, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. (dowód: akta kontroli str. 76, 98-106)

2.2. Teren szkoły zasadniczo spełniał wymogi określone w § 7 ust. 1-3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Był ogrodzony, zapewniono na nim właściwe oświetlenie¹⁷ oraz równą nawierzchnię dróg i przejść (z wyjątkiem opisanym w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*), a otwory kanalizacyjne i studzienki były zakryte odpowiednimi pokrywami. Stosownie do § 7 ust. 4 ww. rozporządzenia, szlaki komunikacyjne prowadzące poza teren szkoły (przez jedną z dwóch bramek) zabezpieczono barierką, uniemożliwiającą uczniom bezpośrednie wyjście z terenu Szkoły na jezdnię. Druga z bramek wychodzących na ulicę nie była zabezpieczona barierką, gdyż stanowiła część wspólną z bramą wjazdową na teren Szkoły i bramka ta była otwarta. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: „*od lat funkcjonowało to tak, że zawsze rano bramka była otwarta, bo rodzice przywozili dzieci do szkoły i wysadzali właśnie w tym miejscu. Bramkę zamykaliśmy około godziny 8 rano. Podjęłam decyzję, że bramka pozostanie jednak zamknięta cały czas, właśnie z uwagi na bezpośrednie wejście na jezdnię*”. Decyzja taka zapadła 18 kwietnia 2016 r., w trakcie kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 75-88, 107-113, 120-121)

Zgodnie z § 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, drogi ewakuacyjne w Szkole były oznaczone w sposób wyraźny i trwałe, a plany ewakuacji umieszczone na każdym piętrze w miejscach łatwo dostępnych. Częściowo spełniony był też wymóg § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia, gdyż schody zostały wyposażone w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się z nich, a przestrzenie pomiędzy biegami schodów nie były otwarte. Schody były jednak śliskie. Do zakończenia czynności kontrolnych w roku szkolnym 2015/2016 nie została przeprowadzona próbna ewakuacja. Problematykę tę szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 84-88)

2.3. Stosownie do § 8 ust. 1 ww. rozporządzenia, w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej, przy czym w dniu oględzin¹⁸ w trzech (z 15) kabinach toaletowych brakowało papieru toaletowego, a w jednej toalecie – ręczników (braki te zostały uzupełnione). Oględziny wykazały nieprawidłowości dotyczących stanu sanitariatów, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 76, 92-96)

2.4. Przeprowadzona na zlecenie NIK kontrola Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku (dalej: PPIS) wykazała, że z poddanych badaniu 464 uczniów: 374 (80,6%) miało dostosowane stanowiska pracy do swojego wzrostu, a 90 (19,4%) korzystało z mebli edukacyjnych o jeden rozmiar większych, przy czym taki stan został przez PPIS uznany za prawidłowy, zgodnie ze stosowaną zasadą higieniczną: „*lepiej siedzieć za wysoko niż za nisko*”. Pozostali 23 uczniowie korzystali z mebli o dwa rozmiary za wysokich, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 128-129)

2.5. Powierzchnia 14 z 15 sal lekcyjnych zapewniała bezpieczne i higieniczne warunki nauki. W tych salach na jednego ucznia przypadało więcej niż 2 m² powierzchni, natomiast w jednej sali było to 1,9 m², o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. (dowód: akta kontroli str. 134-135)

2.6. Zgodnie z art. 67a ust. 1 *uso* i § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w Szkole zorganizowano stołówkę, w której spożywane były gorące posiłki przygotowane w szkolnej kuchni. Podczas przeprowadzonej przez PPIS (na zlecenie NIK)

¹⁷ Poprzez właściwe oświetlenie rozumie się w przypadku światła dziennego – padające z lewej strony lub z przodu ucznia, w przypadku światła sztucznego – umieszczone na suficie w dwóch ciągach tworzących linie świetlne, padające z lewej strony ucznia i z przodu, tablica oświetlona dodatkowo.

¹⁸ Oględziny przeprowadzono 12 kwietnia 2016 r.

kontroli stanu sanitarnego kuchni stwierdzono m.in. że jej pracownicy posiadali aktualne badania przeprowadzone do celów sanitarno-epidemiologicznych, środki spożywcze łatwopsujące przechowywane były w odpowiednich warunkach, prawidłowo przeprowadzany był proces mycia i dezynfekcji pomieszczeń, sprzętu i naczyń. Stwierdzono jednak niewłaściwe przechowywanie żywności i brak szkolenia w zakresie HACCP¹⁹, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 19, 75, 90, 130-133)

2.7. Kontrola PPIS w zakresie pozostałych pomieszczeń sanitarnych Szkoły wykazała brak spełniania szeregu wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 127-128)

2.8. W Szkole uczniom klas I-III zorganizowano sale lekcyjne w sposób odpowiedni dla ich wieku, zgodnie z zasadami określonymi w pkt 4 zalecanych warunków i sposobów realizacji edukacji wczesnoszkolnej, załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej. W salach tych wydzielona została część edukacyjna i rekreacyjna. W części edukacyjnej ustawione były ławki i krzesła, zaś w części rekreacyjnej dywan oraz zabawki i pomoce naukowe (m.in. liczydła), szafki w których dzieci mogły pozostawić podręczniki i przybory szkolne, kącki tematyczne. W bezpośrednim sąsiedztwie w obrębie korytarza znajdowały się toalety dla uczniów klas I-III. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dzieci klas I-III samodzielnie wychodzą z klasy do toalety i samodzielnie wracają, natomiast obecne na korytarzach sprzątaczkę zwracają uwagę, czy dzieci nie opuszczają w tym czasie budynku Szkoły. (dowód: akta kontroli str. 107-111, 197-199)

2.9. Uczniom zapewniono możliwość pozostawienia odzieży wierzchniej w szatni, zlokalizowanej w podpiwniczeniu budynku. Pomieszczenie szatni podzielone było na siedem boksów, przypisanych grupom oddziałów. W każdej z wydzielonych części zamontowane były wieszaki na odzież. (dowód: akta kontroli str. 75, 89)

2.10. Zgodnie z § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w Szkole zapewniono możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Dostęp do nich był jednak utrudniony, ponieważ przeznaczone do tego półki i szafki znajdowały się w salach lekcyjnych, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. Miejscem pozostawiania (m.in. przyborów plastycznych i zeszytów) były szafki w regale, opatrzone napisem „szafka na podręczniki”. Kwestia szafek na korytarzach była poruszana na posiedzeniu Rady Pedagogicznej²⁰, podczas którego Dyrektor Szkoły stwierdziła, że zakup i montaż szafek nie jest możliwy, z powodu braku miejsc na ich umieszczenie, a nie z powodu braku pieniędzy. (dowód: akta kontroli str. 75, 107, 160, 196)

2.11. Kontrola PPIS wykazała, że z 444 uczniów poddanych pomiarom, ciężar plecaków 190 (42,8%) wynosił od 10% do 15% masy ciała ucznia. Ciężar plecaków 48 uczniów (10,8%) przekraczał 15 % masy ich ciała. (dowód: akta kontroli str. 129)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *„Byłam obecna przy ważeniu plecaków. W niektórych przypadkach było tak, że uczniowie z jednej klasy mieli plecaki o wadze znacząco różniącej się, np. jeden plecak ważył 2,8 kg, a innego ucznia 5,5 kg. Będę apelowała do rodziców aby uczniowie nie nosili książek z przedmiotów, których w danym dniu nie ma w planie lekcji. Uczniowie noszą też napoje do Szkoły, a w stołówce jest poidelko z wodą, noszenie zatem napojów nie jest konieczne. Będę uczulała też wychowawców, aby zwracali uwagę uczniom na noszenie zbędnych rzeczy do Szkoły, co obciąża plecaki. Uczniowie noszą też dużo prywatnych rzeczy, niezwiązanych z nauką i niepotrzebnych. Aby zminimalizować ciężar noszonych plecaków, nauczyciele starają się w taki sposób organizować nauczanie, aby uczniowie nie nosili wszystkich książek z danego przedmiotu, np. z języka polskiego – jeśli jest realizacja programu nauczania z literatury (czytania) to podręczniki z nauczania języka mogą być zostawiane w domu i na odwrót, z matematyki arytmetyka i geometria zamiennie.*

¹⁹ Analiza zagrożeń i krytyczne punkty kontroli (skrótowiec od ang. hazard analysis and critical control points), System HACCP opracowano w celu rozpoznania i kontroli zagrożeń, które mogą pojawić się w jakimkolwiek momencie procesu produkcyjnego i składowania żywności.

²⁰ Posiedzenie w dniu 18 stycznia 2016 r.

Zakupiony został dostęp do e-podręcznika z przyrody, j. polskiego, historii – wówczas uczniowie mogą zostawiać podręczniki w szafkach w klasach, a w domu korzystać z e-podręcznika – jeśli rodzice na to wyrażają zgodę, na co jednak nie mamy wpływu. Uczniowie dostają kod dostępu i mogą korzystać z podręcznika online”.

(dowód: akta kontroli str. 171, 173)

2.12. Uczniowie w Szkole nie mieli dostępu do sieci wi-fi, a zgodnie z § 40 pkt 8 Statutu Szkoły, na terenie Szkoły uczniów obowiązywał zakaz korzystania z telefonów komórkowych, z wyłączeniem sytuacji szczególnych jak konieczność wezwania pomocy bądź dyrektora. Do dyspozycji uczniów było 27 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu: 23 w sali komputerowej oraz cztery w bibliotece. Do 15 kwietnia 2016 r. nie podjęto skutecznych działań w celu zapewnienia ochrony uczniów przed dostępem do treści, które mogły stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. Zastosowano jedynie oprogramowanie w wersji testowej („Opiekun ucznia” na 23 komputerach) bądź takie, które nie blokowało treści niepożądanych („Cenzor”). Dopiero w trakcie kontroli na komputerach w sali komputerowej zainstalowano oprogramowania blokujące takie treści.

(dowód: akta kontroli str. 32, 107, 113, 115-116, 124, 159)

2.13. Pomoc przedlekarska w Szkole została zorganizowana w sposób zapewniający bezpieczeństwo. Stosownie do art. 67 ust. 1 pkt 4 *uso*, znajdował się w niej gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, czynny od poniedziałku do czwartku w wybranych godzinach²¹. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że poza godzinami i dniami pracy pielęgniarki „*sami udzielamy pierwszej pomocy, nauczyciel sprawujący opiekę nad dzieckiem bądź ja, a rodzica informuje sekretarz szkoły.*” W *Procedurze postępowania w Szkole Podstawowej nr 2 w Czarnej Białostockiej w sytuacjach problemowych* wskazano, że nauczyciel lub pracownik Szkoły w razie wypadku ucznia m.in. niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy²².

(dowód: akta kontroli str. 75, 81, 122-123, 136-137, 170, 195)

Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, pokój nauczycielski, pokój nauczycieli w-f (w Szkole oraz w budynku Orlik 2012) oraz gabinet pielęgniarki i kuchnia były wyposażone w apteczki pierwszej pomocy. Znajdowały się w nich instrukcje udzielenia pierwszej pomocy, bandaże, plastry, woda utleniona, a w gabinecie pielęgniarki dodatkowo zestaw przeciwwstrząsowy, glukometr i aparat do mierzenia ciśnienia. Jednak upłynął już termin przydatności części środków, w które wyposażone były apteczki, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 71-74, 76, 138)

Pośród 47 nauczycieli, 43 (w tym wszyscy nauczyciele w-f) w różnym zakresie odbyli szkolenia z zasad udzielania pierwszej pomocy. Trzej nauczyciele w-f szkolenia z tej tematyki odbywało m.in. w ramach studiów podyplomowych (8h lub 10h), szkoleń dla służb bezpieczeństwa i higieny pracy (6h) lub typowo nakierowanych na udzielanie pierwszej pomocy (8h)²³. Pozostałych 40 nauczycieli wiedzę z zakresu pierwszej pomocy zdobyło w ramach szkoleń bezpieczeństwa i higieny pracy z dwugodzinnym (dyrektor szkoły z jednogodzinnym) modułem postępowania w razie wypadków i w sytuacjach zagrożeń, w tym zasad udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

2.14. W roku szkolnym 2015/2016²⁴ miały miejsce trzy zdarzenia, zakwalifikowane przez Szkołę jako wypadki. Zgodnie z § 40 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, poszkodowanym zapewniono opiekę, w tym w jednym przypadku udzielono pierwszej pomocy przedmedycznej, w dwóch pozostałych – uczniów przekazano rodzicom w celu udania się do lekarza na diagnozę. Prawidłowo też, tj. z zachowaniem zasad określonych

²¹ Poniedziałek 8:00-15:35, wtorek 12:05-15:40, środa 8:00-14:30, czwartek 8:00-9:55.

²² Procedura dostępna na stronie internetowej pod adresem (stan na 25 kwietnia 2016 r.): http://www.szkolap2.cba.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=79.

²³ Nie wszyscy nauczyciele przechodzili te same szkolenia – nie dotyczy szkoleń BHP.

²⁴ Do 11 kwietnia 2016 r.

w § 45-47 i § 50 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, prowadzono i postępowano z dokumentacją powypadkową²⁵. Z protokołów powypadkowych wynika, że wobec uszkodzonych zastosowano środki zapobiegawcze w formie rozmowy na temat zagrożeń oraz prawidłowego zachowania się w miejscach, w których nastąpił wypadek (podczas gier i zabaw, podczas poruszania się na ciągach pieszych oraz podczas uprawiania sportu). Dyrektor Szkoły nie powiadamiała rady rodziców i organu prowadzącego o wypadkach, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 142-154)

2.15. Stosownie do § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, Dyrektor Szkoły wraz z pracownikiem służby BHP i społecznym inspektorem pracy, na początku oraz przed drugim semestrem roku szkolnego 2015/2016, przeprowadzili kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Szkoły. Z obu kontroli został sporządzony protokół, który przekazano organowi prowadzącemu. Ustalenia kontroli z 31 sierpnia 2015 r. wskazywały na konieczność wymiany chodnika przed wejściem głównym do Szkoły i wymiany drzwi w salach lekcyjnych. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły – gmina Czarna Białostocka miała jednak inne plany inwestycyjne, stąd ustalenia z tej kontroli nie doczekały się realizacji. (dowód: akta kontroli str. 138, 155-156)

2.16. W roku szkolnym 2015/2016 (do 11 kwietnia 2016 r.) w Szkole przeprowadzono 11 kontroli związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom, dotyczących m.in. instalacji odgromowej, ogólnobudowlanych, instalacji gazowej. Wykazały one, że budynek Szkoły i budynki kompleksu Orlik 2012 nadają się do eksploatacji. Nie zostały jednak przeprowadzone prace konserwacyjno-naprawcze, wynikające z wydanych zaleceń, co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 115-119, 125, 155-156)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na terenie Szkoły nie zostały spełnione wymogi określone w § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny:

- w hallu Szkoły przed wejściem na salę gimnastyczną z podłogi wystawały metalowe uchwyty²⁶,
- stopnie schodów w budynku Szkoły były śliskie, o zaokrąglonych krawędziach,
- w ogrodzeniu boiska były ubytki, przez które mogli próbować przedostawać się uczniowie, a dodatkowo z ogrodzenia wystawały metalowe elementy, co stwarzało niebezpieczeństwo dla uczniów korzystających z obiektów szkolnych.

W związku z powyższym – w trybie art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁷ – Dyrektor Szkoły poinformowano o bezpośrednim zagrożeniu dla życia lub zdrowia ludzkiego. Dyrektor podjęła kroki w celu zapobieżenia sytuacji zagrożenia – zostały zakupione i sukcesywnie naklejane na stopnie schodów odpowiednie taśmy niwelujące ześlizgiwanie się z nich, usunięto wystające z podłogi uchwyty i podjęto prace nad naprawą ogrodzenia boisk.

(dowód: akta kontroli str. 75-77, 82, 87, 99-102, 157-158)

Niniejsza kontrola, a także przeprowadzona na zlecenie NIK kontrola PPIS ujawniły też:

- zniszczoną (z ubytkami płytek pcv) podłogę w hallu i na korytarzach na każdym piętrze (w miejscach, w których uczniowie odbywają lekcje w-f) oraz w sześciu salach lekcyjnych²⁸,
- zniszczone, z pęknięciami i ubytkami betonu, schody w korytarzu przy bloku sportowym oraz wejściowe do budynku Szkoły,

²⁵ Stosowane były wzory określone w załącznikach nr 1 i nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

²⁶ Było to jedno z miejsc w których odbywały się lekcje w-f.

²⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

²⁸ Sale nr 4, 12, 23-27.

- zniszczoną stolarkę drzwiową w kabinach wc chłopców na parterze, II i III piętrze oraz dziewcząt na II piętrze oraz w trzynastu salach lekcyjnych²⁹ i w pracowni komputerowej,
- zniszczoną boazerię na ścianach i brudne ściany na bocznej klatce schodowej,
- brudne z zaciekami sufity i ściany powyżej glazury w pomieszczeniu sanitarnym chłopców i dziewcząt na I piętrze i dziewcząt na II piętrze, zniszczone pokrywy sedesu w wc chłopców na II piętrze,
- ubytki farb na rurach centralnego ogrzewania w szatni chłopców, zniszczone i z ubytkami farby lamperie w sali nr 16 oraz w szatni dziewcząt przy bloku sportowym, a także ubytki farby na parapetach w jadalni,
- zniszczony podest pod tablicą i ubytki z płytek pcv na podłodze w sali 22 oraz zacieki i ubytki farby na suficie na zapleczu,
- rozerwany materac na sali gimnastycznej oraz w magazynku sprzętu sportowego,
- zniszczoną z ubytkami wykładzinę pcv w magazynku sprzętu sportowego przy pokoju nauczycieli w-f, w jadalni oraz w sali do religii prawosławnej,
- zniszczoną, nierówną z ubytkami płytek chodnikowych, nawierzchnię przed budynkiem Szkoły oraz na placu zabaw od strony boiska.

(dowód: akta kontroli str. 127-128)

Stosownie do § 2, § 7 ust. 2 pkt 2, § 8 ust. 1 i § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, [1] dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole i uczestnictwa w zajęciach, [2] na terenie szkoły zapewnia się równą nawierzchnię dróg i przejść, [3] urządzenia sanitarno-higieniczne utrzymuje się w czystości i pełnej sprawności technicznej, a kuchnie i jadalnie – w czystości i stanie technicznym zapewniającym bezpieczne użytkowanie.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „*usunięcie opisanych przez PPIS usterek wymaga dużych inwestycji, które kwotowo przekraczają na pewno zakresy remontów, jakie ja jako dyrektor szkoły mogę przeprowadzić z własnego budżetu. Potrzebny jest remont generalny z wymianą podłóg i drzwi w klasach, pomalowaniem ścian. Remont taki musi zaś sfinansować organ prowadzący. Póki co nie została podjęta decyzja o takim remoncie, chociaż Burmistrz Miasta wie o konieczności jego przeprowadzenia*”.

(dowód: akta kontroli str. 173)

Burmistrz Czarnej Białostockiej poinformował³⁰, że zgodnie z posiadaną przez niego wiedzą stan techniczny budynku Szkoły był dobry, a gmina Czarna Białostocka (jako organ prowadzący szkołę) podejmowała ciągłe działania, w celu poprawy jakości i standardów pracy szkół, poprzez remonty i modernizację ich bazy. Niewystarczająca była jednak wysokość subwencji oświatowej, w związku z tym istnieje konieczność rozkładania niezbędnych prac w czasie. W roku 2016 zaplanowane zostały prace naprawcze, jednakże nie obejmą one Szkoły i jej terenu. W kolejnych latach kontynuowane mają być działania inwestycyjne związane z modernizacją, odnawianiem i rozbudową bazy edukacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 177-182)

2. W roku szkolnym 2015/2016³¹ w Szkole nie została przeprowadzona próbna ewakuacja, co stanowiło naruszenie § 17 ust 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów³². O konieczności przeprowadzenia takiej ewakuacji była mowa na posiedzeniu Rady Pedagogicznej³³, w trakcie której przypomniano jej zasady. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „*jesienią 2015 r. nie udało się przeprowadzić takiej ewakuacji z powodów losowych i choroby pracownika ds. BHP. Zapadła decyzja, aby nie robić tego zimą, gdy jest nieodpowiednia aura i przełożyliśmy*

²⁹ Sale nr 4, 5, 12, 16, 17, 19, 21-27.

³⁰ Do burmistrza zostało skierowane pytanie w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

³¹ Do zakończenia czynności kontrolnych 25 kwietnia 2016 r.

³² Dz. U. Nr 109 poz. 719.

³³ Posiedzenie w dniu 14 września 2015 r.

przeprowadzenie tych ćwiczeń na wiosnę, gdy będzie lepsza pogoda. Nie ustalony został jeszcze jej termin. Musimy go uzgodnić z innymi służbami”.

(dowód: akta kontroli str. 160, 175)

3. Dla 23 (5%) uczniów³⁴ nie zapewniono mebli dostosowanych do ich wzrostu. Korzystali oni z ławek i krzeseł o dwa rozmiary za wysokich, co było niezgodne z § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny stanowiącego, że sprzęty, z których korzystają uczniowie dostosowuje się do wymagań ergonomii. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„klasa 3a na jeden rok szkolny została umieszczona w sali przeznaczonej dla klas starszych (...) wydało mi się niegospodarne kupowanie ławek, które w kolejnych latach nie będą już użytkowane. Z uwagi na zmiany związane z cofnięciem reformy o nauczaniu sześciolatków w klasach I, w przyszłym roku będzie dużo więcej ławek i krzeseł dla uczniów klas I-III do dyspozycji”.*

(dowód: akta kontroli str. 128-129, 173-174)

4. Na bloku żywieniowym Szkoły stwierdzono³⁵:

- przechowywanie żywności w plastikowych miskach nieprzeznaczonych do tego celu, co było niezgodne z art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) Nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylające dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG³⁶,
- przechowywanie mleka w kartonach w nieodpowiednich warunkach, co stanowiło naruszenie pkt. 3 rozdz. IX załącznika nr II w do rozporządzenia (WE) Nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych³⁷, w związku z art. 5 tego rozporządzenia,
- brak szkolenia w zakresie HACCP osoby odpowiedzialnej za opracowanie i stosowanie tych zasad, co było niezgodne z pkt. 2 rozdz. XII załącznika nr II do rozporządzenia w sprawie higieny środków spożywczych, w związku z art. 3 tego rozporządzenia.

W informacji z przeprowadzonej kontroli, PPIS wskazał, że w celu usunięcia powyższych nieprawidłowości wyda decyzję administracyjną. (dowód: akta kontroli str. 130-133)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *„W Szkole mamy miski ze stali nierdzewnej, ale zbyt małe i kucharki dla wygody użyły większej plastikowej. Należy zakupić dużą miskę, co uczynimy w najbliższej przyszłości. Mleko zostało postawione na podłodze przez roztargnienie. Nie zwrócono uwagi dla dostawcy, aby mleko zostało w całości postawione na podeście specjalnie do tego przystosowanym (część stało na podeście, a część poza nim). Odnośnie szkolenia HACCP – korzystaliśmy z publikacji w Internecie, w tym też z materiałów na stronie inspekcji sanitarnej. Szkolenie to zaś koszt, woleliśmy go uniknąć, natomiast skoro zwrócono nam uwagę, że szkolenie to jest konieczne, to intendientka zostanie na takie szkolenie wysłana.”*

(dowód: akta kontroli str. 174)

5. Do czasu zakończenia czynności kontrolnych na czterech (wszystkich) komputerach znajdujących się w szkolnej bibliotece nie została zapewniona ochrona przed dostępem do treści, które mogły stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju uczniów, a w pozostałych 23 – ochrona taka została zapewniona dopiero w trakcie kontroli NIK. Stanowiło to naruszenie art. 4a *uso*. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nie wiedziała, że zainstalowane programy nie działają jak należy. Program Cenzor nie działa już prawidłowo na komputerach z Windows XP, a na tych był zainstalowany, natomiast system Windows XP nie jest już aktualizowany przez jego producenta, przez co Cenzor nie działa na nim tak jak powinien. Nauczyciel informatyki testował nowe oprogramowania w wersjach demo i zakupiliśmy już wersje pełne programu OpiekunWeb i zainstalowane w sali komputerowej. Będziemy na bieżąco sprawdzać*

³⁴ Wszyscy to uczniowie oddziału IIIa.

³⁵ Ustaleń dokonała kontrola PPIS.

³⁶ Dz. Urz. UE L 338 z 13.11.2004 str. 4 ze zm.

³⁷ Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004 r., str. 1, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie higieny środków spożywczych”.

jego działanie”. Dyrektor Szkoły dodała, że prace w tym zakresie będą przeprowadzone, jednakże utrudnione są faktem, że komputery w bibliotece szkolnej mają system Windows XP, dla którego producent zakończył już proces wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 107-114, 115-119, 124, 172, 176)

6. Dyrektor Szkoły nie powiadomiła organu prowadzącego i rady rodziców o wszystkich trzech wypadkach, które miały miejsce w roku szkolnym 2015/2016, podczas opieki nad uczniami. Było to niezgodne z § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie wiedziała, że takie powiadomienia są konieczne. (dowód: akta kontroli str. 144-145, 171)
7. Spośród pięciu apteczek poddanych oględzinom, w trzech znajdowały się materiały, których termin ważności już upłynął (dziewięć plastrów, trzy bandaże i jeden opatrunek), przy czym jednocześnie dostępne były materiały z aktualnym terminem ważności³⁸, ale ich skład był niepełny³⁹. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„było to wynikiem przeoczenia, podczas uzupełniania apteczek nie usuwano z nich przeterminowanych środków opatrunkowych”*. Środki z przekroczonym terminem ważności zostały usunięte w trakcie kontroli. (dowód: akta kontroli str. 71-74, 76, 138, 170)
8. Nie przeprowadzono napraw, o których była mowa w protokołach⁴⁰ z 14 października 2015 r. z kontroli instalacji elektrycznej i piorunochronnej w budynku Orlik 2012, przeprowadzonych na mocy § 62 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane⁴¹. W jednym z pomieszczeń, pomimo zaleceń, przewód elektryczny nie został podniesiony na wysokość powyżej 2,25 m od podłogi i jednocześnie do przewodu było doprowadzone zasilanie (zostało ono odłączone w trakcie kontroli NIK) oraz nie zostały przymocowane do konstrukcji budynku zwody poziome dachu⁴². W trakcie kontroli NIK do ściany zostało zamocowane gniazdo zasilające bojler elektryczny. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„przeglądy były jesienią, gdy Orlik szykował się już do zamknięcia przed zimą. Zapomniałam że należy dokonać tych niezbędnych napraw. W ciągu najbliższych tygodni zostanie to naprawione”*. (dowód: akta kontroli str. 115-119, 125, 155-156, 172)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. W roku szkolnym 2015/2016 nie zapewniono opieki świetlicowej siedmiorgu uczniom⁴³, których rodzice złożyli wnioski w tej sprawie. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„w świetlicy sprawujemy opiekę w pierwszej kolejności nad dziećmi obojga rodziców pracujących, wraz z wnioskiem o przyjęcie do świetlicy żądamy przedstawienia zaświadczeń z zakładów pracy rodziców, że są zatrudnieni. W tych siedmiu przypadkach oboje bądź jedno z rodziców nie pracowało, dlatego dzieci nie zostały do świetlicy przyjęte. Konieczność takiego działania wymusiły na nas zarówno warunki lokalowe – jedno pomieszczenie świetlicy (drugie – pomimo że wpisane w Statucie Szkoły, z uwagi na niewielką powierzchnię i brak wystarczającego wyposażenia – traktowane jest jako zapasowe), jak też osobowe – w świetlicy pracuje czterech nauczycieli pełnozatrudnionych i jeden niepełnozatrudniony, poza tym etat uzupełniają inni nauczyciele – a liczebność grupy pozostającej pod opieką jednego nauczyciela nie może przekraczać 25”*. (dowód: akta kontroli str. 162-169, 171-172)
2. W części oddziałów zajęcia z w-f przeprowadzane były na korytarzach szkolnych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że powodem tego był brak miejsca. Analiza planów zajęć z obu półroczy roku szkolnego 2015/2016 wykazała, że w skrajnych przypadkach jednocześnie zajęcia z w-f na jednej godzinie lekcyjnej odbywało sześć grup

³⁸ Data ważności do użycia najstarszego z produktów upłynęła w maju 2013 roku.

³⁹ W wyposażeniu brakowało w szczególności: koca ratunkowego termoizolacyjnego, rękawiczek lateksowych, nożyczek, maseczki do sztucznego oddychania.

⁴⁰ Protokoły z kontroli skuteczności ochrony przeciwpożarowej oraz z kontroli urządzeń odgromowych budynku Orlik 2012 nie zawierały terminu na przeprowadzenie napraw. Badanie przeprowadzał kontroler posiadający stosowne uprawnienia.

⁴¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 290.

⁴² Są to elementy instalacji odgromowej.

⁴³ Ze 141 wniosków złożonych w tym zakresie.

uczniów⁴⁴. W załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁴⁵ zaleca się, aby zajęcia z w-f w klasach I-III były prowadzone na boisku lub w sali gimnastycznej, a w klasach IV-VI w sali sportowej, w specjalnie przygotowanym pomieszczeniu zastępczym bądź na boisku szkolnym. Trzej nauczyciele w-f przyznali, że sporadycznie zajęcia z w-f odbywały się też w salach lekcyjnych. Uczniowie zapoznawani byli wówczas m.in. z zasadami gier, sposobem sędziowania, mierzeniem tętna.

(dowód: akta kontroli str. 66, 171, 191-194)

3. W jednej⁴⁶ z 15 sal lekcyjnych na jednego ucznia przypadało mniej niż 2 m² (było to 1,9 m²)⁴⁷ powierzchni. Sala ta miała podobną powierzchnię jak pozostałe, jednak zajęcia w niej miała najliczniejsza klasa (IIIa)⁴⁸. Zapewnienie takiej powierzchni zdaniem NIK nie zapewniało właściwych warunków, ze względu na potrzeby psychoruchowe uczniów tej klasy. Dyrektor wyjaśniła, że umiejscowienie klasy IIIa w innej (większej) sali nie było możliwe, bowiem sale o większej powierzchni (muzyczno-techniczna i j. anielskiego), to sale przedmiotowe z odpowiednim wyposażeniem i zamiana sal byłaby operacją trudną logistycznie. (dowód: akta kontroli str. 134-135, 171)
4. Szafki przeznaczone na pozostawianie przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych były zlokalizowane w salach lekcyjnych zamykanych na przerwach. Korzystanie z nich możliwe było zatem tylko w trakcie odbywania zajęć w tej sali. O nieskuteczności zastosowanych rozwiązań w ww. zakresie mogą świadczyć wyniki badania ciężaru plecaków, przeprowadzone – na zlecenie NIK – przez PPIS, które wykazało, że ciężar plecaków 190 (42,8%) uczniów wynosił od 10% do 15% masy ich ciała. Ciężar plecaków 48 (10,8%) uczniów przekraczał zaś 15 % masy ich ciała. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „z uwagi na fakt, że zajęcia z w-f odbywają się na korytarzach, w Szkole obecnie nie ma miejsca na takie szafki, są półki w salach lekcyjnych, gdzie uczniowie mogą pozostawiać podręczniki. Należy też przy tym zwrócić uwagę, że gdybyśmy zakupili takie szafki, to uczniowie gdyby zostawiali część podręczników w Szkole, to musieliby posiadać drugi komplet podręczników w domu. Szansa na wygospodarowanie miejsca na ustawienie szafek będzie, gdy zrealizowany zostanie plan wybudowanie na terenie Szkoły hali sportowej, wówczas w łączniku pomiędzy budynkiem Szkoły i hali będzie możliwość ustawienia szafek”.

(dowód: akta kontroli str. 107, 129, 171)

Ocena cząstkowa

W Szkole nie zapewniono w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów. Zorganizowano im wprawdzie bibliotekę, świetlicę, zespół urządzeń rekreacyjno-sportowych, opiekę przedlekarską, a teren Szkoły spełniał większość wymogów z zakresu bezpieczeństwa i higieny. Zastrzeżenia budził jednak stan korytarzy, sanitariatów, chodnika przed wejściem do Szkoły, ogrodzenia boisk oraz śliskie schody. W Szkole nie zapewniono odpowiedniej ochrony uczniów przed dostępem do treści, które mogły stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Ponadto nieskutecznie zorganizowano miejsca przeznaczone do pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych, bowiem uczniowie nie mieli do nich swobodnego dostępu. Ponadto niekompletne było wyposażenie apteczek, a część środków opatrunkowych przeterminowana.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że stosowana praktyka zapewniania przez Szkołę miejsca na podręczniki i przybory szkolne w salach lekcyjnych była nieskuteczna.

⁴⁴ Sześć grup uczniów w drugim półroczu bieżącego roku szkolnego odbywało zajęcia z w-f o tej samej godzinie lekcyjnej – w każdą środę na czwartej godzinie lekcyjnej, pięć grup miało zajęcia w tym samym czasie w pierwszym półroczu w każdy poniedziałek i czwartek na czwartej i piątej godzinie lekcyjnej oraz w środę na piątej godzinie, zaś w drugim półroczu – w każdy poniedziałek na czwartej i piątej godzinie lekcyjnej oraz w czwartek na czwartej godzinie.

⁴⁵ Dz. U. poz. 977, ze zm.

⁴⁶ Najmniejsza powierzchnia w przeliczeniu na jednego ucznia była w sali nr 23. Sala ta, podobnie jak 13 innych, miała powierzchnię 49,9 m². Pozostałe dwie miały powierzchnię 66,1 m² i 67,8 m².

⁴⁷ W pozostałych salach było to od 2 do 2,7 m².

⁴⁸ Liczyła 26 uczniów.

Niezbędne jest zatem zwiększenie uczniom dostępu do rzeczy pozostawionych w szafkach umieszczonych w salach lekcyjnych.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Zorganizowanie uczniom zajęć dydaktyczno-wychowawczych w sposób uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej.
2. Zapewnienie w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w Szkole, w tym zakończenie naprawy ogrodzenia boisk i klatek schodowych oraz wykonanie zaleceń z kontroli instalacji ochrony przeciwpożarowej.
3. Usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych przez PPIS na bloku żywieniowym.
4. Zapewnienie ochrony przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju uczniów na wszystkich komputerach udostępnionych uczniom.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 13 maja 2016 r.

Kontroler
Wojciech Zambrzycki
starszy inspektor kontroli państwowej

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

.....
podpis

.....
podpis